

Jedním ze základních problémů domácí historiografie je poměr českého knížectví ke středověké říši. Ačkoliv otázka ztratila politický nádech, odpovídající momentálnímu vývoji česko-německých vztahů v průběhu předcházejících dvou století, neustoupila nijak do pozadí. Také německá literatura věnuje postavení Čech stále značnou pozornost. I I Tématika je však z české strany přes nespočet prací řešena poměrně jednostranným způsobem. Literatura se v podstatě omezuje na zdůraznění výjimečnosti českého knížectví oproti říšským vévodstvím bez toho, aby některé z vévodství a pozici jeho vévody podrobněji přiblížila. 12 Nejde však jen o otázku srovnání mezi knížectvím a vévodstvím. Pokud se chceme zabývat postavením Čecha a jejich knížete, musíme si nejprve položit otázku, jaká byla vnitřní struktura říše, jak fungoval vládní mechanismus a na čem byly založeny vztahy mezi jeho jednotlivými nositeli. Problém je o to složitější, že tento charakter nezůstával neměnný. Jeho nestálost byla dána již od základu faktem, že "regnum Teutonicum" nebylo moderní transpersonální institucí, nýbrž státním útvarem spočívajícím na osobních svazcích - tzv. "Personenverbandstaat".

Říše se skládala z udělených lén, ale také alodiálních statků, které byly v plném vlastnictví jednotlivých aristokratických rodů. Pravomoce propůjčované králem se tak mísily s právy uplatňovanými nad alodiálním vlastnictvím. Panovník nemohl vzhledem k možnostem doby přímo ovládat jednotlivé územní celky a práva nad nimi byla přenechána leníkům. Dispoziční pravomoce krále se tím výrazně omezily a rozhodující roli nabyly osobní poměr mezi ním a jejich držiteli. Nešlo ale jen o vztah mezi panovníkem a aristokracií, také její příslušníci mezi sebou vytvářeli sítě osobních svazků.